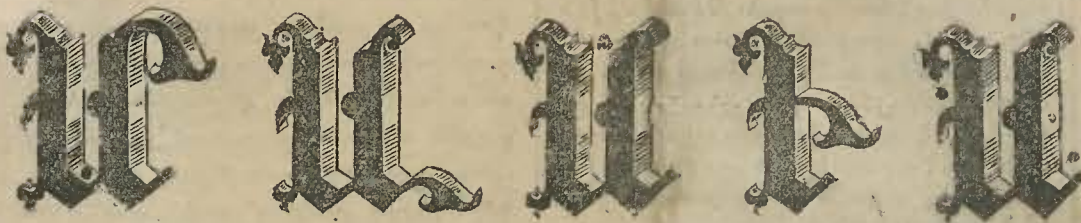

ՊԱՅՄԱՆՔ

Յարեհանդիսն և Պայտոյն 8 Մէճ
Պաւստայ 40 Մէճ
Վեցամեայ և Պայտոյն 4 Մէճ
Պաւստայ 5 Մէճ
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 Քր.
Կանուցման տողը մէկ անգամի հա-
մար 3 դուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 2 դուրուշ, աւելի անգամներու
համար զատ սակարկութիւն կըլլայ:

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 23 ՄԱՐՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Անդրիայ տէրութեան կողմանէ
Աշանթացւոյ թագաւորին դէմ զըր-
կում զօրաց հրամանատար Սըր
Կարմէթ վօլթի զօրապետին իւր զօ-
րաց և աղայից մեծազոյն մասին հետ
յաղթանակաւ Անդրիայ վերադար-
ձաւ:

Վօլթի զօրապետը նշանաւոր կեր-
պիւս պատճեց Աշանթացիներն և ա-
նոնց թագաւորը, որոյ փառաբան անուն
մայրաքաղաքն ալ հրոյ ճարակ ը-
րաւ: Անդրիայի լուսաւորներն այս
քաղաքն իւրեւ գաղթելի մարգարո-
հերու կեղծոն մը կը նկարագրեն:
Յօմանա անուն տեղին Աշանթացւոյ
թագաւորին հետ 1874 Վեպրիլար 13
թուականաւ դաշնագրութիւն մը
կնքուեցաւ, որով երկուստեք մը շ-
արնջեանուր խաղաղութիւն կը հաս-
տատուի: Աշանթացւոյ թագաւորը
կը խոստանայ 50,000 ունկի դուա սո-
կի վճարել Անդրիայ, 1000 ունկին
կանխիկ տալու և մնացեալն ալ Անդ-
րիայ տէրութեան կողմանէ սահման-
եալ ժամանակները վճարելու պայ-
մանաւ: Աշանթացւոյ թագաւորն իր
և յաջորդացը կողմանէ յանձնառու
կըլլայ Անդրիայ հպատակ և դաշնա-
կից եղող ցեղերէ բնաւ երբեք հարկ
կամ նուէր չ'պահանջել, անոնց վը-
րայ իշխանական իրաւունքներէ բո-
ւրոյն հրաժարել, և կատարեալ ա-
ռեւարական ազատութիւն հաստա-
տել ծովերէնց Անդրիական դադ-
թականութեանց և փռմասի մէջ:
Այս դաշնագրութեան մէջ քաղաքա-
կըրթութեան նկատմամբ դաշնութեան
արժանի յօդուած մ'ալ կայ, որ մար-
դապետներու սովորութեան բարձման
կը վերաբերի: Եթէ Աշանթացւոյ
թագաւորն այս յօդուածը ճշդիւ
դորձագրէ, Անդրիայ ընդհանուր
մարդկութեան, և մանաւանդ քա-
ղաքակիրթ աշխարհին շնորհակա-
նայն արժանի պիտի ըլլայ:

Անդրիայ տէրութեան մէկ գեւ-
պանն ալ Ասիայ խորքը ֆաշկարի ճա-
ճիկ խանին երկիրը հասաւ անցեալ
դեկտեմբեր ամսոյ մէջ, և պատուա-
ւոր ընդունելութիւն գտաւ: Այս խա-
նը, Եագուպ պէյ, քանի մը տարիէ
ի վեր մեծ մասամբ Չինաստանէն
բաժնուած երկիրներէ նոր կառա-
վարութիւն մը կողման, և կեդրո-
նական Ասիայ մէջ մեծ համբաւ հա-
նած է: Անցեալ տարի իւր կողմանէ
դեկտեմբեր ամիսին կը մայրաքաղաքս,
ուր ամիսներով կենալէ վերջը չ'ընդ-
կատանի ճանքով վերադարձաւ: Ան-
կէ շնորհատունի փոխարքայն ալ ֆաշ-
կարի գեւապանին հետ ընկերութեամբ

Անդրիական տէրութեան կողմանէ
գեւապան մը զրկեց ի ֆաշկար թա-
գաւորին նամակաւ և ընծայելով
որք հանդիսաւոր կերպիւ խանին
ներկայացուեալ են: Անդրիայի գեւ-
պանը, Պ. Յօրսիթ, իւր նամակին մէջ
կը ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ սահմանը
ֆաշկարէն վեց եօթն անուր ճանքայ
հեռի է, և թէ այն հեռաւոր եր-
կիրներուն մէջ Ռուսիոյ տէր տիրած է:
Ֆաշկարի խանն իւր երկրին մէջ Օս-
մանեան դրօշը պարզեց է, և մէկ
կողմը Օգոստոս Սուլթանին և միւս
կողմն ալ իւր անուամբ դրամ կո-
խել տուեալ է:

Կարկաթայէն խոնուած լուրերը
Հնդկաստանի մէջ տիրած սովին վը-
րայ խիստ տխուր տեղեկութիւններ
կուտան: Սով դանուած գաւառաց
մէջ թշուառութիւնը վերջին տարի-
ճանի հասած է: Թէրհուլթ անուն գա-
ւառին մէջ ուռեւոտ ստանալու հա-
մար սովալուկներու օգնէ ընկերու-
թեանց դիմող անձանց թիւը 20,090
էն ատեն աւելը մէջ 100,000ի հասեր
է: Այս անձինք բոլորն ալ յեթին
կարօտութեան մէջ են, բայց նա-
խամեծար կը համարին աշխատու-
թեամբ իրենց ապրուստ մը վստա-
կիլ քան թէ աղքատացնելուն եր-
թալ: Երբ չորս հարիւր հոգի անօ-
թութենէ մեռած են: Ուրիշ գա-
ւառաց մէջ ալ սովի պատճառաւ մա-
հերը բազմանալու վրայ են: Ծուծ
բարուսի հիւսիսային կողմի ժողո-
վուրդը տէրութեան նպատակը կող-
բի Ռուսիոյ մէջ մեծամեծ նպատա-
նէր ու օգնութիւններ կը բաշխուին,
և օժանդակող ընկերութիւնները
չորս հարիւր հազար հոգիի դրօժ և
ուճիկ մատակարարելու կը պարտա-
ւորին: Հնդկաստանի սովն Եւրոպա-
յի մէջ ալ ստակի նուազութեան գըլ-
խաւոր պատճառներէն մին կրնայ
համարուիլ, քանզի Անդրիայ կառա-
վարութիւնն արդէն չափ մեծ գու-
մարներ Հնդկաստան զրկեց, և մէկ
կողմէն ալ զրկելու վրայ է: Հնդկի-
ներն դրադեցնելու համար կարեւոր
չ'ընդունեցին ալ ձեռնարկուած է,
որք մեծագուծար ստակ կը պահան-
ջեն:

Եւրոպական լուրերն այս միջոցիս
խիստ հանդարտ են: Լրագիրք Նա-
բոլէնի Գի որդւոյն հափադատութեան
տալիս Չիլիքըթի մէջ կատարուած
հանդիսին նկարագրութիւնը կընեն:
Այս տալիս բաղմամբ անձինք Գաղ-
ղիայէն Չիլիքըթի տարանքը դա-
ցեր էին, մեծ մասամբ կայսրութեան
ժամանակի պաշտօնատարներ, որք
իրենց ապրուստը կամ վերստին պաշ-
տօնատարութիւնը բնականաբար
կայսրութեան վերականգնութեան
կ'ապանեն: Բայց ասոնց մէջ էր Ժէ-
րոմ—Նաբոլէնի իշխանը, որ ինչպէս

յայտնի է, Լոփէնի կայսրուհոյն և
անոր որդւոյն կուսակցութեան բաժ-
նուելով առանձինն իշխանութեան
հետամուտ է:

Բառուայի գուքն ուղերձ մը
կարդաց Նաբոլէնի որդւոյն, որոյ
մէջ կըսէր. «Գաղղիոյ մէջ կուսակցու-
թիւններն իրենց կարծիքը կ'ապրա-
ծեն, և յաղթանակ տանել կը ջա-
նան: Բայց մեք կրնանք լուծիւն
պահել Նաբոլէնեան կայսրութեան
դաւալ Գաղղիոյ մէջ շատ ընդարձակ
տեղ մը կը բռնէ: Օրինաց սահմանէն
անդին յանցնելու որոշում տուած ենք,
բայց իրաւունք ունինք անցեալը յի-
շուել, մեր երկրին զգացումները քն-
նելու և մեր ներքին համադրմանը
յայտնելու՝ երեսուն տարիէն աւելի
ներկայ դաւալ մէջ թագաւորած
կայսրական գերազատութեան ժառան-
գին առջև:» Կայսերական իշխանը
պատասխանեց՝ շնորհակալութիւն
յայտնելով և միանգամայն ծանուցա-
նելով որ եթէ Գաղղիա ընդհանուր
քուէարկութեամբ զինքն ի դահ
հրաւիրէ, պատրաստ է ընդունելու:

Այս ճառը, որ անշուշտ Պ. Ռուէի
վարդէա գրչէն ելած է, խիստ ճար-
պիւղութեամբ շարագրուած է, մա-
նուանդ հետեւեալ հատուածն ուր
Մարք—Մարտի մարաջատին վրայ
գովեստով խօսուած է. «Գաղղիոյ մէջ
անդորրութիւնը՝ հօրս փառաց եւ
դ ժբարդութեան հին ընկեր Մաճէն-
թայի դրօշն որոյն շնորհիւ կը պաշտա-
պանուի» Այս և ուրիշ հատուածներ
ծափահարութեամբ ընդունուեցան:

Այս ցոյցին վրայ լրագրաց կար-
ծիքն իրարմէ տարբեր է: Բնակա-
նաբար կայսերական կուսակցութեան
վերաբերեալ լրագիրները կը հըրճ-
ւին. բայց հանրապետական, Պուր-
պանեան և Օրլէանեան կուսակցու-
թեանց լրագիրները կայսրութիւնն
անուանարկելու համար նորէն ստատիկ
յօդուածներ գրել սկսան: Բայց ինչ-
պէս անդրիական լրագիրներէն ու-
մանք դիտելու կուտան, անձխտելի է որ
Պոնաբարթութեամբ աւելի սկզբունքով
կը շարժին. քանզի ընդհանուր քը-
ւէարկութեամբ աղղային կամքը հար-
ցնել և տեական կառավարութիւն
մը հիմնել կը պահանջեն, մինչդեռ
ներկայ կառավարութեան առժամա-
նական ըլլալէն ամենայն ոք ձանձ-
բացած է: Ասիկա հարկաւ մեծ ա-
ռաւելութիւն մը կուտայ Պոնաբարթ-
եանց, ուստի և վերստին կառա-
վարութիւնը պարտաւորեալ աւելի
կտրուկ ընթացք մը բռնել, և ելաւ
թօթնամեայ նախադասութիւնն հա-
տատուն պահելու յայտարարութիւն
ըրաւ: Առ այժմ հանրապետութիւնն
երթալով կամրապնդի, և երեսփո-
խանական ընտրութեանց մէջ հան-
րապետականք յաղթող կեննեն:

ՊԱՅՄԱՆՔ

Գուրա գացած լրագրաց ճան ու
ճանքը խմբագրութեան վրայ:
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ
կամ որ եւ ինչ գրութիւն խմբագիր
—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, և Գու-
րա, Չիլիքի խան, Մաքիսի գրաւեմ
եակը:
Ճամբու ճանքը չ'զմարուած են:
Ճակ չ'ընդունուիր:

Խաղիոյ մէջ այս օրերս ամենէն
կարեւոր դէպքն է վիքթոր—Լամա-
նուէլ թագաւորին դահակալութեան
քսան և հինգերորդ տարեդարձին
տալիս կատարուած մեծամեծ հան-
դէսները: Գրեթէ Խաղիոյ ամեն
քաղաքներէն պատգամաւորութիւնն
ներ գնացած էին ի հօմ թագա-
ւորը շնորհաւորելու համար: Իսկ
վիքթոր—Լամանուէլ թագաւորն այս
տալիս իւր խոսած ճառին մէջ յայ-
տարարութիւն ըրաւ թէ Խաղիոյ
միութիւնը բոլորովին խաղաղութեան
նպատաւով է: Միւս կողմանէ ալ
Աւստրիոյ կայսրը Նոյմարայի պատե-
րալմին քսան և հինգերորդ տարե-
դարձին տալիս Ալպէթի արշիդքե-
սին նամակ մ'ուղղեց, որոյ մէջ յի-
շուելով որ այն պատերազմին մէջ ար-
շիդքէին հրամանատարութեամբ Ա-
ւստրիոյ զէնքերն յաղթական ելած
էին, շնորհակալութիւն կը յայտնէր
անոր: Նոյմարայի պատերազմը 1848ին
տեղի ունեցած էր աւստրիացւոյ և
այն ժամանակ Սարաւենիոյ թագա-
ւոր Կարլոս—Ալպէթի մէջ: Այս
վերջինն յաղթութեամբ հրաժարեցաւ,
և դահուն հետ մեկտեղ Խաղիական
Վիտիւնին ի գլուխ հանելու դորձը
որդւոյն վիքթոր—Լամանուէլի թու-
գուց: Այս անգամ երկուստեք եղած
այս ցոյցներն անցեալ տարի Խաղիոյ
թագաւորին վիճեմա ուղեւորելուն
տալիս Աւստրիոյ և Խաղիոյ մէջ հաս-
տատուած բարեկամութիւնը ցրտա-
ցընելու պատճառ կրնան համարուիլ:

Ուրիշ երկու տէրութիւնք՝ որք
տան և ութ տարի առաջ իրարու
անհաշտ թշնամի կրկարծուէին, այ-
ժմ իրարու ոչ միայն բարեկամ՝ այլ
և ազգական եղան: Ռուսիոյ կայսրը
կը պատրաստուի քանի մ'օրէն Անդ-
րիա երթալու, իւր դատարը՝ Լալին-
պուրկի դքսուհոյն այցելութիւն և
Անդրիոյ թագուհոյն հետ տեսու-
թիւն ընելու համար: Այս առթիւ
հարկաւ Անդրիայի իրենց սովորա-
կան հօրրաններով օգեղը պիտի թըն-
դացնեն: Երբ որ բազմաազատու անոն
և ութ տարի առաջ Գրքմի դաշտե-
րուն մէջ երկու աղղաց իրարու դէմ
մղած արիւնառչա պատերազմն այն
զուարթ տոներուն հետ՝ որք քանի
մ'օրէն պիտի կայսրութիւն, անհաշտ
է չ'մտածել թէ ժամանակիս քաղա-
քակիրթ աղղաց մէջ պատերազմը
բոլորովին անօգուտ եղեուն մ'է դը-
րեթէ, վայրկեական մայրեղնութեան
յառաջ եկած: ուստի բաւ է որ մա-
լեղնութիւնն անցնի, որպէս զի հան-
դարա դատարարութիւնն զիտ
փոխանակ թնդանութիւնով տղար
շարդեղու, աւելի բաւ է Ծովանայի
դաւալմանը իրարու հետ մրցիլ:

Սպանիայէն առնուած լուրերը
հանրապետական պիտի ց նպատաւոր

են : Հանրապետականաց Գալլէ, 10 դո-
րապետը մարտի 8ին Միւնիխից իր
մօտ Գալլէից անց Գալլէ, Ման-
թէի և Բալթիկի անուն հրամանա-
տարներուն յաղթեց, որ 9,000 է-
լայի զօրք ունէին, և զանոնք դէպ
ի հիւսիս քշեց : Գալլէ, 10 յաղթանա-
կաւ առաջ երթալու վրայ է : Սէր-
բանո մարտական ալ զօրքի կըս-
պասէ Գալլէից անց վրայ յարձակե-
լու համար :

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 5 ապրիլ
Ամերիկի լրագիրը կառավարութեան
դէմ բռնէ յօդուածներ հրատարակե-
լով յիշեալ գաւառը պաշտօնին վիճակի
մէջ երուեցաւ :

Պրիւսի 2 ապրիլ
Պրիւսի իշխանին առողջութեան վի-
ճակն երկուք կը պատճառէ :

Պրիւսի 2 ապրիլ
Պ. Ռոշֆոր քիչ օրէն հոս կ'ապաստուի :
Կըսուի թէ Գերմանիոյ դեսպան Պ.
Պալան ինքզինք թնամաւորեր է :

Սանթամար 2 ապրիլ
Վերջին կտիւններուն մէջ զգալի կո-
րուստներ եղան թէ՛ Գալլէից անց և թէ՛
կառավարական զօրաց կողմէ :

Լոնտոն 31 մարտ.
Պոմ. Բոն. 40 41/16
Փոմ. 4865 53
» 4869 51 3/4
» 4871 57 1/2
» 4872 63 1/2
Անգլ. Բոն. 92 3/16

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական կառավարութիւնը
Պէ. Երզնկայի պալատը Սէրիկոյ Միւնի-
խի իշխանին բնակութեան համար պատ-
րաստել կուտայ : Միւնիխի արտա-
րողակաւ Սի. Բիլիս պէյ և Վիհ-
Սուրբանին բանակի օգնականներէն
մին Բէրթէլ-Բիլիս չորհրդաւ վար-
նա պիտի երթան իշխանը և Պրիւսի-
աբերելու :

Չորեքշաբթի իրիկուն Բ. Գոնէն
հետեւալ աղբարարութիւնը գնաց
Օրադոյ խմբագրին :

Օրադոյի զանգեթանը Մամպուրթ
իտարեանուն իտիւն թէնպիւթիւթը
չիֆայիէ իրկաթնաւ օրարաք, պու-
քերէ 1192 նիւմէրօյն նիւսիւնիւն-
տէ Գուրիէ Երթնաւուն նաղէն
տէրնի մէննու օրան Գալլէի մէնն-
էնպիւթ սալը պիտի թաղւմ մէգա-
լաթ մէնն իթիւթ օրադուստան, է-
կէրիս պու պալատէ քարար իտէնէք
օրաք իտէ, թալիլ իտիւթէնէ ին-
թար օրադուստ :

14 Մէքէր 91
20 Մարտ 90

Գալլէի ժողովի Կիւնիքեւն հա-
տանանց ձեռքէն առնուելու և կա-
թիլիկ Հայոց Պատրիարքին յանձնը-
ւելու խնդրոյն վրայ հետեւալ տե-
ղեկութիւնները կրկնուցանուց ինքն
Հէրբու և Լէվիթի թալմի լրագրոց
մէջ :

Երեքշաբթի օրը, Մարտի 2ին Ան-
տոն պէյ, որ Գիւնիքեւն Միւ-
թէի վրէն է, Բ. Գոնէն կանչուելով
հրաման կըլլայ իրեն որ Գալլէի
ժողովի Կիւնիքեւն բանակները կա-
թիլիկ Հայոց պատրիարքին յանձնէ :
Անտոն պէյ կրկնապատկէ հրապարակ
կայարքտական հրամանին : Չորեք-
շաբթի օրը Միւնիքեւն պէյ կրկնապատկէ
գործոց տեսուչ Չիլիք պէյին, և ու-
րիշ քանի մ'երեւելեաց հետ կեր-
թան եկեղեցւոյն բանակներն ստա-
նուլու և Պատրիարքին երեսփոխանա-
ցը յանձնելու : Բայց Հատանան կը-
ղերն և խումբ մ'անձինք, ինչպէս նա-
և կանայք եկեղեցւոյն մէջ փակուած
և դռներն ալ դռացած, կրկնապատկէ
նախ, և ձեռն ուղեր ոչ միայն բռնա-
լիներն յանձնել, այլ և ոչ իսկ դռ-
ները բանալ : Անտոն պէյ ալ կրկնա-
պատկանէ թէ ինքը չիւնար կղերն
և ժողովրդեան խօսք հասկնել, և
թէ նոյն առաւօտուն հրաժարած էր
Միւթէի վրէնէն : Այն ժամանակ
Բ. Գոնէն լուր գրկուելով, Անտոն
պէյ հոն կը կանչուի, կրկին հրա-

ման կըլլայ իրեն որ եկեղեցւոյն բա-
նակներն անպատճառ Պատրիարքին
յանձնէ : Անտոն պէյ նորէն Գալլէ-
թիւս կըլլերադաւանայ, և եկեղեցւոյն
շուրջը խանութ լաղմութեան մէջ
անցնելով, որոյ մեծ մասը Հիւնիս-
ցի, Մալթիէ և Սլաւոնիացի էին, և
միւսերան չէր քաշ, չէր քաշ կը
գոչէին, հրապարակ կըլլարադաւ-
անայ պահապաններուն որ դռնը բա-
նան, բայց ներսէն կանայք մերժողա-
կան պատասխան կուտան :

Չիլիք պէյ տեսնելով այս ընդ-
դիմութիւնը, ետ կը քաշուի Բ. Գոն-
նէն նոր հրապարակ պատկերով :

Հինգշաբթի օրը Հատանան կու-
տակցութեան գլխավորներէն ութ
անձինք Բ. Գոնէն կանչուցան :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ԵՍՏԱՄԵՐ ՈՒՍՈՐԻՄԻԷ			
22 մարտ	ուրաթ	իրիկուն	45.20
23 »	շաբաթ	առաւօտ	
		բացուեցաւ	45.24
		կէս օր	45.22
Կ. Պոլիս 22 մարտ			
Սօսիթէ ժէնէրայի բաժինք		Սիւր. իր. 6.	
« Փոխանակութեան »			3.30
Կ. Պոլիս Պանթալիս »			4.2
Քրէսի ժէնէրայ »			7.23
Քրէսի թաղմ »			2
Կրկնապատկէ հիւն		Յոր.	99
		նոր	70
Փոլիս. 4863		»	300
» 4865		»	304
» 4869		»	264
» 4872		»	66
Փոլիս. 4873		»	262
Թրամուէլ		Օսմ. իր	6.

ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՐԱՐԱՆ			
22 ՄԱՐՏ			
Անգլ. լուս.	գրքեր	444.	
Նաթ. առ ոսկի	»	88	
Կիւնիքեւն Ռուս.	»	90	
Գ. Բիլիս	»	51. 20	
Գ. Նիս	»	—	
Վիլնիս	»	404	
Պրիւսի	»	423 20	

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ն

Ինչպէս որ ծանուցուած էր, ե-
րէկ երեսփոխանական Ընդհ. Ժողով
գումարեցաւ Գալլէի :

Տեղագլխի սրբազանը ներկայ չէր,
ինչպէս նաև Աստուածատու Վիս-
Սուրբանի և Եփէնիան, երկուքն ալ
անձնական ակրաութեան պատճա-
ռաւ : Բնակի ժողովը Գեր. Թաղմուս
սրբազանն առօրեայ նախագահ և
Յովակիմեան Մեծ. Յովհաննէս Եփէն-
տին ալ աստեանակաւ որոշելով ժամ
7 1/2ին առեան բացուեցաւ :

Գիւնիքեւն նախ Բ. Գոնէն տեղա-
պահ սրբազանի հաստատութեան և
Ընդհ. Ժողովի գումարման համար
եկած երկու հրամանագիր կարգաց,
որոց երկուքն մէջ ալ Բ. Գոնէն
Պատրիարքական ընտրութիւնը փու-
թացնել կը հրամայէր :

Յետոյ Ամեն. տեղագլխի Ներսէս
սրբազանի մէկ նամակը կարգացուե-
ցաւ, որով Ն. սրբազանութիւնը կը
խնդրէր երեսփոխանական ժողովէն
որ իր անունը պատրիարքական ըն-
տրեցաց ցանկէն հանուի և իրեն հա-
մար քուէ չարուի պատճառելով թէ
ինքն անկարող է պատրիարքական
պաշտօնը վարելու և այլն :

Յետոյ Գալլէի ժողովի մէկ
տեղեկագիրը կարգացուեցաւ, որոյ
մէջ պատրիարքական ընտրութիւնը
փութացնելու ասիականացութիւնը
կը ծանուցանէր հանգրեւձ պատճա-
ռաւանութեամբ, և Համագումար
ժողովի պատրաստած եպիսկոպոսոց
ցանկին հետ իւր որոշած հինգ ընտ-
րելեաց ցանկը կը ներկայացնէր. մի-
անգամայն ընտրութեան գործը գիւ-
րացնելու նպատակաւ ընտրուելիք
պատրիարքին համար երգման ձև ին-
խմողութեամբ էր, որով Պատրիարքը
թէ՛ ներկայ և թէ՛ վերաքննեալ Մահ-
մանագրութեան ճշդէն գործադրու-
թեան համար պիտի ուխտէր :

Ամենէն առաջ Բ. Մաղլումեան է-

Ֆէնտի խօսք ուղերով, Մահմանագ-
րութեան վերաքննութիւնը կատա-
րելէ առաջ պատրիարքական ընտ-
րութեան ձեռնարկէն ապագային
համար օգտակար չտեսաւ, և ըն-
դարձալ պատճառաբանութեամբ
առաջարկեց նախ վերաքննութեան
գործն աւարտել շուտով և յետոյ
պատրիարքին ընտրութեան ձեռնար-
կել, և Բերիշ քանի մ'ատենադարձ
այն կարծիքը պաշտպանեցին :

Փաղ. Ժողովի պատենագրաւ պէյը
պատասխանելով Պատրիարքին ընտ-
րութիւնը փութացնելու հարկը ցու-
ցուց նոյնպէս պատճառաբանու-
թեամբ, և ինքեւմը գիտողա-
թիւն ըրաւ թէ վերաքննութեան
գործն երկար ամիսներ և գուցէ իսկ
տարիներ չ'աւելուի ո՞վ կրնար երաշ-
խաւոր ըլլալ :

Ինչպէս որ Եփէնտի խօսք ուղե-
րով, աւարկեց թէ Ընդհ. Ժողովը
թէ՛ Պատրիարքական ընտրութեան
և թէ՛ վերաքննութեան մեծ գործն-
աւան ձեռնարկելէ առաջ պէտք էր
նախ ինքզինք կանոնաւորէր. գրեթէ
տարիէ մ'ընթաց պայմանաւորման լը-
րացեալ երեսփոխանը գեռ պաշտօն-
նին կը շարունակէր, և անոնց տեղ
ժողովրդեան ընտրած բուն երեսփո-
խանները մինչև հիմա չ'աւերանալով
ժողովէն բացակայ կը գտնուին. Գի-
ւնիքեւն երկու տեսնապետները հրա-
ժարական տուած են, և ժողովը գեռ
ոչ ընդունած և ոչ մերժած է անոնց
հրաժարականը, հետեւալը գիւնա-
նը թերի վիճակի մէջ է : Ասոցմէ
զատ նախորդ նիստերու աստեանագ-
րութիւնները գեռ վաւերացած չեն :
Երեսփոխանական ժողովի պարտքն
է, ըստ, նախ այս գործերը կար-
գադրելով ինքզինք կանոնաւորել,
և ապա կենսական խնդիրները լուծե-
լու ձեռնարկել :

Մահմանագրութեան վերաքննիչ
յանձնաժողովի վրայ ալ գիտողու-
թիւն ընելով ըսաւ թէ անդամաց Յը
պախելէ ետեւ, միայն 7 անդամաց ըն-
տրագրութեամբ տեղեկագիր ներ-
կայացուցած են, որ օրինաւորութեան
դէմ է : Նմանապէս եկեղեցական հա-
մագումար ժողովի ներկայացուցած
եպիսկոպոսական ցանկին ապօրինու-
թիւնը ցոյց տուաւ, և վերջապէս պըն-
դեց որ այս անկանոնութիւնները մին-
չև որ չուղղուին, ոչ Մահմ. վերա-
քննութիւնը կրնայ կատարուիլ, ոչ
ալ պատրիարքին ընտրութիւն :

Ինչպէս որ Եփէնտի աւարկու-
թեան շատեր ձայնակցեցան, նոյն
իսկ ինքզինքնին ձախակողմեան ան-
ւանող Զօյլեան խմբակին անդամ
ներէն ոմանք ալ պարտաւորեցան ի-
րաւունք տալ անոր աւարկութեանց
մէկ քանիին :

Իզմիրեան Սթ. Մատթէոս վար-
դապետը՝ Փաղ. Ժողովի ներկայա-
ցուցած երգման ձևին վրայ գիտա-
յութիւն ըրաւ, աւարկելով թէ ե-
պիսկոպոս մը ինչպէս կրնայ ազա-
դայ Մահմանագրութեան վրայ՝ այ-
սինքն ինչ ըլլալ չ'իտցած քանի մը
վրայ կանխէն երդնուր Համագու-
մար ժողովի պատրաստած եպիսկո-
պոսական ցանկին համար ալ ըսաւ
թէ Համագումար ժողովի հարք մի-
այն եկեղեցւոյ պատասխանատու են
իրենց ըրածին համար :

Ետեւն Մամբրէ եպիսկոպոս խօսք
ուղերով, նա ալ յարեց թէ Համա-
գումար ժողովի հարք Աստուծոյ
զատ ուրիշ ոչ մէկու պատասխանա-
տու են :

Այս խօսքերը ըսած ժամանակին
պահ մ'ընթացին իսկ Հոսի Գրորա-
կանայի ժողովը կարծեցինք : Երես-
փոխաններէն ոմանք բողոքեցին այս
խօսքերուն դէմ իսկ Մամբրէ եպիս-

կոպոս Մահմանագր. տես-
րակ մը ձեռքն առնելով՝ լիար քա-
րող մը խօսեցաւ կրկ և օրինաց վը-
րայ : Ընդհ. Ժողովը կոյր խուրդի
նմանցուց, յետոյ երեսփոխանաց ո-
մանց բողոքներուն վրայ ուշաբերելով
ըսաւ թէ իր անձին համար միայն կը
խօսէր, և հետզհետէ ներշնչուելով
և Մահմանագրութեան տեսարակն ու-
գին մէջ տատանելով, «մենք սակեց
զատ օրէնք չենք ճանչնար, գուցէ
այլ որ այս օրէնքը թերի կը գտնէ,
պէտք է որ այս ժողովէն գուրս ել-
նէ» : Վերջապէս Ինչպէս որ Եփէնտի
հակառակ խօսած ըլլալու համար,
իւր համարիչ Զօյլեաններն ալ ան-
դուշելով պահանջեց որ ըստ ներկայ
Մահմանագրութեան Պատրիարքին
ընտրութիւնն անմիջապէս կատար-
ուի :

Այս միջոցին քառորդի մը չափ
գաղաւար տուելով, երբոր ատենը
նորէն բացուեցաւ, գիւնիքեւն Ա. տե-
նագրաւ Երեսփոխան Եփէնտին նախ
գիւնիքեւն դէմ եղած քանի մ'ատենա-
կութեանց պատասխանեց. երկրորդ
Մամբրէ եպիսկոպոսին և Մատթէոս
վարդապետին յայտարարութեանց
պատասխանելով՝ ըսաւ թէ Համա-
գումար ժողովը իր պատրաստած
ցանկը տեղեկագրով Ընդհ. Ժողովի
ներկայացուցելով՝ արդէն ճանչցած
է Ընդհ. Ժողովի պատասխանատու
ըլլալը :

Երբոր Երեսփոխան Եփէնտի խնդ-
րոյն դաւանալով եղած վիճաբանու-
թեանց եղբակացութիւն տալ կու-
ղէր, քանի մ'երեսփոխանք առաջար-
կեցին որ Մահմանագրութեան ար-
դէն վերաքննեալ կէտերը շուտով
Բ. Գոնէն վաւերացմանը ներկայաց-
ւին Փաղ. Ժողովի ձեռք : Այս ա-
ռաջարկութեան դէմ քանի մ'ե-
րեսփոխանք բողոքեցին, ձայները
բարձրացան. նոյն միջոցին ներկայ
գանաւոր մեծախումբ ժողովրդեան
մէջ ալ շուրջ մը ծագելով, աստեանը
չփութեցաւ, աստեանակալ զանգակն
անցնելի եղաւ, վերջապէս Գեր. Թա-
ղմուս սրբազան ժողովրդեան շուրջ
հանդարտեցնելու համար, յորդոր
կարգաց որ երեսփոխանական ժողովը
յարգելով թողուն որ իր պաշտօնը
կատարէ յօգուտ և 'ի պատիւ Աղլին :

Այս յորդորին դէմ ժողովրդեան
մէջէն ձայն մը բուռեցաւ, որ կըրէր-
«Հերիք համբերեց աղբքանի տա-
րի է 'ի վեր, դուք հոս ոչ թէ աղբքն
օգուտը խորհելու, այլ ձեր կիւրքը
յարգեցնելու նպատակ էր, ալ վատա-
հալութիւն չուրէնք ձեր վրայ» : Այս խօս-
քին վրայ բռնէ ծաղկազարութիւն
մ'ըրաւ ժողովուրդը, և երեսփոխանք
այս անակնկալ վարձապարտութեան ըս-
տանալով մեկնիլ կ'աւան :

Գիւնիքեւն ալ որովհետեւ ժամը 10
անցած էր, աստեանը գուցէ ծանու-
ցանելով թէ յաւաքիկայ նիստն ապ-
րիւ 12 ուրբաթ օրը պիտի գումարի :

Կը ընենք թէ բողոքական Հայոց
աղբապետը խնդիր մատուցեր է Բ.
Գոնէն, որպէս զի բողոքական հաս-
տակութիւնը՝ «Հայաստանեայց Աւե-
տարանական եկեղեցի» արտադրու-
նէն ալ և այնպէս ճանաչուի պաշտո-
նապէս :

Այս պահանջման վրայ աղբապետ
վարչութեան ուշադրութիւնը կը հը-
րաւերենք :

Գոնի մը պատուարժան աղբապետ
կը յիշեցնեն մեզ թէ Համագումար
ժողովի պատրաստած ցանկին գուրս
թողուած եպիսկոպոսաց կարգէն են
նաև Պատրիարքական նախկին տե-

